

Ahmed Al-Fars
ahmed.al-fars@insplan.fi

Viite Lausuntopyyntö 10.12.2024

Aihe Eura, Lounean rakennettavan valokuituverkon sijoittaminen Euran alueilla

Insplan on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Euran keskusta-alueelle sijoitettavan valokuitukaapelin suunnitelmasta.

Alueella on voimassa Kirkonseudun rakennuskaava vuodelta 1988. Kaavassa on osoitettu AM/s-merkinnällä (*maatilojen talouskeskusten korttelialue, jolla kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta ympäristöinen säilytetään*) Savikontie etelä- ja itäpuoli. Lisäksi Savikontien eteläpuolelle on osoitettu muinaismuistoalue merkinnällä sm. Lisäksi alueella on voimassa Korttelin 334 asemakaava vuodelta 2021 sekä Kirkonkylä, Isovahe asemakaava vuodelta 2016, joissa on osoitettu suojeltuja rakennuksia.

Euran keskustan osayleiskaavassa vuodelta 2016 hankealueelle on osoitettu useita muinaisjäännösalueita ja kohteita merkinnöillä sm (*muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista suunnitelmista tulee pyytää Satakunnan Museon lausunto*).

Lisäksi alueelle sijoittuu ma-merkinnällä osoitettuja alueita, joita koskee suunnittelumääräys *valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö säilytetään. Alueen suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on edistettävä kulttuuriympäristön ja maiseman arvojen säilymistä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen ja muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalleisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto*).

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 Eurantien kylänraitti on osoitettu maakunnallisesti merkittäväksi rakennettu kulttuuriympäristöksi, *Isovahen*

kirkonkylä. Lisäksi alueen suunnittelualueen eteläosaan sijoittuu valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde, Nuoranteen talot.

Kulttuuriympäristö

Euran esihistoria on poikkeuksellisen rikas ja keskustaajaman alueelle sijoittuu useita eri aikaisia muinaisjäännöksiä. Erityisen tunnettu Eura on rautakautisista ruumiskalmistoista, jotka sijaitsevat nauhamaisesti Eurajoen varren hiekkapohjaisilla mäillä.

Euran keskustan erittäin hyvin säilynyt eteläosa muodostuu vanhasta Isovahenkylästä. Sitä halkoo Eurajokea seuraileva raitti, joka on säilyttänyt linjauksensa, vaikka sen varrella rakennuskanta onkin osin uusiutunut. Raitin eteläpäässä on aivan tielinjassa kiinni kaksi vanhaa talonpoikaistaloa, Ali-Nuoranne ja Yli-Nuoranne. Ali-Nuoranteen poikkeuksellisen pitkä päärakennus on 1800-luvun alkupuolelta, vanhempi osa ilmeisesti 1720-luvulta. Raitin varrella on kolme aittaa. Yli-Nuoranteen päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun keskivaiheilta. Yli-Nuoranteen ja Ali-Nuoranteen talot muodostavat vaikuttavan porttiaiheen vanhaan kirkonkylään konkreettisenä muistomerkkinä vauraan satakuntalaisen maanviljelyskulttuurin yhä harvinaisemmaksi muuttuneesta perinteisestä rakennuskannasta.

Satakunnan Museon kannanotto

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueella sijaitsee useita muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen pohjoisosassa Vahentien ja Villentien risteuksen luoteispuolella on Kukonmäen rautakautinen kalmisto/asuinpaikka-alue (ks. <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.50010024>). Muinaisjäännosalueella on tehty kaivaustutkimuksia jo 1800-luvulta lähtien. Vuonna 1999 tehtyjen koetutkimusten perustella Villentien puoleisella osalla tonttia ei enää ole säilynyttä muinaisjäännöstä. Kaapelien kaivaminen esitetyn suunnitelman mukaisesti Villentien reunaan ja liittymät taloihin ovat mahdollisia toteuttaa.

Suunnittelualueen keskiosassa rajautuen pohjoisessa Koulutiehen ja idässä Eurantiehen sijaitsee laaja Eläinlääkäriin tontti -niminen rautakautinen ruumiskalmisto (ks. <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.50010026>). Useiden asuttujen tonttien pihamaille ulottuvan kalmiston alueella on tehty tutkimuksia eri

aikoina rakennushankkeiden yhteydessä. Kalmisto lienee suurelta osalta tuhoutunut, mutta tonttien pihamailla ja teiden varsilla saattaa vielä olla jäljellä koskemattomia ja säilyneitä alueita. Eläinlääkärin tontin pohjoisosassa tehtiin v. 1997 arkeologinen valvonta liittyen tonttitiien perustamiseen. Samalle linjalle oli jo v. 1989 kaivettu kaapelikaivanto. Valvonnan yhteydessä ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä. Nyt esitetyn suunnitelman mukainen kaapelikaivanto kulkee samaa linjaa ja se on museon näkemyksen mukaan mahdollista toteuttaa. Myös tontin eteläosassa Savikontien varressa sekä nk. Grönroosin ja Tuumin (nyk. autokoulu) tonttien välisellä alueella on tehty koetutkimuksia (1977, 1992), eikä alueilla havaittu merkkejä hautauksista. Nyt suunniteltu kaapelikaivanto kulkee samalla alueella ja se on mahdollista toteuttaa.

Suunnittelualueen eteläosassa sijaitsee Yli-Nuoranteen ruumiskalmisto Eurantien länsipuolella (ks. <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.50010025>) sekä Isovaheen (Vahe) historiallinen kylätontti tien itäpuolella (nyk. Ali-Nuoranne, ks. <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000022943>). On syytä olettaa, että rautakautinen asutus on Yli- ja Ali-Nuoranteen tilojen kohdalla jatkunut keskiajalle ja siitä aina nykypäivään asti. **Yli-Nuoranteen kalmiston ja Isovaheen kylätontin alueilla kaapelikaivantojen toteuttaminen vaatii vähintäänkin arkeologista valvontaa tai jopa koetutkimuksia. Valvontaa toteutettaessa on varauduttava kaivutöiden keskeytymiseen arkeologisen dokumentoinnin tai mahdollisten lisätutkimusten vuoksi.** Museo esittää, että rakennukseen Eurantie 31 a suunniteltu taloliittymä siirretään rakennuksen pohjoispuolelle, jossa tietojen mukaan on jo v. 1970 toteutettu arkeologinen kaivaus. Rakennuksen eteläpuolella tutkimuksia ei ole tehty ja ruumishautojen sijoittuminen tälle alueelle on hyvinkin mahdollista. **Yli-Nuoranteen kalmiston ja Isovaheen kylätontin osalta tarkemmat toteutettavat kaapelointisuunnitelmat on toimitettava hyvissä ajoin lausunnolle Satakunnan Museoon koetutkimusten ja/tai arkeologisesti valvottavien alueiden määrittämisen vuoksi.**

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Lounean valokuitukaapelin suunnittelualue sijoittuu kulttuuriympäristöjen osalta merkittävälle alueelle, Eurantien ympäristöön. Savikontie ja Eurantien risteykseen suunnitellun jakokaapin sijoittamista tulee harkita uudelleen, sillä se sijoittuisi rky-alueelle, jolla sijaitsee Nuortaneen talot. Taloryhmä muodostaa Soukantien itäpäätyyn porttiaiheen kohti kirkonkylää. Alueelle suunniteltu jakokaappi tulisikin sijoittaa joko puuston suojaan, tai uusien rivitalojen läheisyyteen, jotta se ei muodosta maisemahäiriötä maisemallisesti arvokkaalle alueelle.

Koulutien jakokaappi tulisi sijoittaa lännemmäs, sillä alue sijoittuu maisemallisesti tärkeälle alueelle. Muiden jakokaappien sijoittelun osalta museolla ei ole huomautettavaa.

Satakunnan Museo

Museonjohtajan sijainen, intendentti Akuliina Aartolahti

Arkeologi Leena Koivisto
Rakennustutkija Sanna Kuusikari

Tiedoksi

Museovirasto/kirjaamo
Euran kunta/Anne Saarenvalta

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä